

ادب با محاسبات ریاضی

مؤلف:

دکتر حمید مسجدسرای
عضو هیأت علمی دانشگاه سمنان

اسفند ماه ۱۳۸۹

سرشناسه : مسجد سرائی، حمید، ۱۳۵۲
عنوان و نام پدیدآور : ارث با محاسبات ریاضی / مولف حمید مسجدسرایي.
مشخصات نشر : سمنان: دانشگاه سمنان، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری : ۲۳۴ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۴۰-۱۷-۶
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
موضوع : ارث (فقه)
شناسه افزوده : دانشگاه سمنان
رده بندی کنگره : ۱۳۸۹ ۴۴۴۴/م۴۶۴۶/۱۹۷ BP
رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۷۸
شماره کتابشناسی ملی : ۲۳۰۳۵۹۶

انتشارات دانشگاه سمنان

عنوان کتاب: ارث با محاسبات ریاضی

مؤلف : دکتر حمید مسجدسرایي

نوبت چاپ : اول - ۱۳۸۹

چاپ : نفیس سمنان

شمارگان : ۱۵۰ جلد

قیمت : ۶۵۰۰۰ ریال

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۵۹۴۰-۱۷-۶

حق چاپ محفوظ و متعلق به انتشارات دانشگاه سمنان می باشد.

تلفن انتشارات: ۰۲۳۱-۳۳۲۰۲۹۵

فهرست مطالب

۵	مقدمه
۷	بخش اول: کلیات
۸	گفتار اول: پیرامون ارث
۸	۱-۱- مفهوم ارث
۱۲	۲-۱- مفهوم ترک
۱۲	۳-۱- مفهوم فرض
۱۳	گفتار دوم: شرایط ارث بردن
۱۳	۱-۲- موت مورث
۱۵	۲-۲- وجود وارث
۱۵	۳-۲- وجود ترک برای متوفی
۱۷	گفتار سوم: موانع ارث
۱۷	۱-۳- کفر
۲۰	۲-۳- قتل
۲۱	۳-۳- لعان
۲۲	۴-۳- ولادت از زنا
۲۳	۵-۳- حمل
۲۵	گفتار چهارم: حجب
۳۱	بخش دوم: طبقات ارث و سهم آنان
۳۲	۱- طبقات وراثت
۳۴	۲- اصناف وراثت
۳۵	۳- درجات وراثت
۳۸	گفتار اول: جدول تعیین ارث
۳۸	۱-۱- سهم الارث طبقه اول
۳۹	۲-۱- میراث زوج و زوجه
۴۸	گفتار دوم: سهام ارث و صاحبان آنها در قرآن
۵۹	گفتار سوم: عول

- ۶۲-۱-۳- موارد ایجاد عول در طبقه اول و دوم ۶۲
- ۷۶-۲-۳- موارد عدم ایجاد عول در طبقه دوم ۷۶
- ۸۱- گفتار چهارم: تعصیب ۸۱
- ۸۲-۱-۴- موارد ایجاد تعصیب در طبقه اول ۸۲
- ۹۷-۲-۴- موارد ایجاد تعصیب در طبقه دوم ۹۷
- ۱۰۰- گفتار پنجم: سهم الارث خویشاوندان طبقه اول ۱۰۰
- ۱۰۰-۱-۵- مختصات کلی ارث خویشاوندان طبقه اول ۱۰۰
- ۱۰۱-۲-۵- صورتهای اجتماع وراث طبقه اول با یکدیگر ۱۰۱
- ۱۹۶-۳-۵- صورتهای اجتماع وراث طبقه اول با افراد طبقه دوم و سوم ۱۹۶
- ۲۰۰- گفتار ششم: سهم الارث خویشاوندان طبقه دوم ۲۰۰
- ۲۰۰-۱-۶- مختصات کلی ارث خویشاوندان طبقه دوم ۲۰۰
- ۲۰۱-۲-۶- صورتهای اجتماع وراث طبقه دوم با یکدیگر ۲۰۱
- ۲۱۹- گفتار هفتم: سهم الارث خویشاوندان طبقه سوم ۲۱۹
- ۲۱۹-۱-۷- مختصات کلی ارث خویشاوندان طبقه سوم ۲۱۹
- ۲۲۰-۲-۷- صورتهای اجتماع وراث طبقه سوم با یکدیگر ۲۲۰
- ۲۲۷- منابع و مأخذ ۲۲۷
- ۲۲۸- نمایه ۲۲۸

مقدمه

کسانی که در تدریس متون فقه بخصوص باب "ارث" تجربه ای اندوخته اند بخوبی اذعان دارند بر این که شیوه تدریس این باب فقهی، و تفهیم مباحث سهل و معتنع آن کار چندان ساده ای به نظر نمی رسد، گرچه احکام ارث ریشه در مبانی غنی قرآن کریم دارد اما تمرکز لازم در خصوص تعیین وراث و سهام خاص هر یک در کنار استثناءات موجود آن نیازمند ذهنی تیزهوش و البته آماده می باشد صرفنظر از آنکه نحوه محاسبات ریاضی فرض های مختلف وراث و تعیین سهم هر یک به اعداد و ارقام ریاضی آن، خود معمای دیگری است که در این اثر حاضر با هدف ایجاد مهارت لازم در مورد حل مسائل ریاضی ارث تلاش شده است تا ذهن خوانندگان بیشتر به این سمت و سو کشیده شود. گرچه توسط محققان و اساتید فاضل، کتابهای متعددی در موضوع ارث نگاشته شده است اما به نظر می رسد بیشتر توجهات پیرامون طرح مباحث تنوری و نظری ارث مصروف شده باشد تا کاربرد مباحث ریاضی آن.

جهت مزید اطلاع آن دسته از علاقمندان به مباحث ارث که می خواهند منابع دیگری هم در اختیار داشته باشند کتاب «ارث و تقسیمات آن از نظر شیعه» تالیف مرحوم آیه الله عباسعلی ادیب را که توسط انتشارات بوستان کتاب قم به سال ۱۳۸۶ چاپ شده است معرفی می کنیم. مرحوم نویسنده در پیش گفتار کتاب، در معرفی کتاب مذکور چنین گفته است:

«و چون طریقه تقسیم ارث به ملاحظه پاره ای از جهات مانند دقت نکردن در فرض و رد، و بودن یا نبودن حاجب، و اختلاف سهام خویشان ابوینی یا ابی با خویشان امی، گاهی برای بعضی مشتبه و مشکل می شود و گاه هست که حساب ارث منجر به مسائل دقیقه حساب می گردد و بسا آن که بعضی از ورثه از حق خود محروم و بعضی که از وارث نباشند سهمی برای ایشان معلوم می شود، و بسا کمیت و اندازه سهام ورثه اشتباه و حق آن ها تمام به ایشان نمی رسد لذا این کتاب مختصر را تقدیم اخوان دینی نمودم و برای توضیح مسائل ارث که عالم البلوی و مورد حاجت بیشتر مردم می باشد در اوائل این کتاب تا فصل هجدهم به بیانی ساده و به نوعی که طریقه تقسیم و سهام هر یک از ورثه به طریق

واضح ممیز و مبین باشد بیان نمودم و مطالبی را که دقیق و محتاج به فکری عمیق و بیشتر برای اهل دانش مفید بود در اواخر این کتاب از فصل نوزدهم تا آخر نگاشتم و آن از ارث الشیعه نام نهادم، و مشتمل است بر یک مقدمه و سی فصل.»

اما هدف از نوشته ای که توسط اینجانب تدوین و تنظیم شده، آن است که مباحث ارث برای آن گروه از علاقمندان که می خواهند در فرصتی نه چندان دراز، اطلاعاتی مفید و کاربردی از ارث داشته باشند، تدوین و تبویب شود. از اینرو بود که تلاش کردم تا میان اطناب مملّ و ایجاز مخل، راهی میانه پیدا کنم تا مختصری مفید گرد آورم و البته بدیهی است که چنین کاری چندان آسان نتوان بود.»

در اینجا بر خود فرض می دانم از کلیه دوستان و همکاران محترم گروه که با راهنمایی های خردمندانه خود بر غنای این اثر افزودند سپاس فراوان داشته و از کلیه خوانندگان و اهل فن استعاده دارم تا اگر تعزشی در این اثر مشاهده نمودند نویسنده را مطلع سازند. امید آن که این تلاش ناچیز مقبول درگاه ایزدش قرار گیرد و ما را از توفیقات خود محروم نگرداند.

دکتر حمید مسجدسرای
دانشگاه سمنان